

досудового розслідування у зв'язку з кримінальним провадженням.

Процес розслідування кримінального правопорушення є одним з найбільш складних видів соціальної діяльності, специфіка якого визначається тим, що до нього залучаються суб'єкти, які мають різні, як правило протилежні інтереси, що не збігаються з інтересами органу досудового розслідування. Цей процес спрямований на встановлення об'єктивної істини, на всебічне, повне й об'єктивне дослідження всіх обставин кримінального правопорушення, що пов'язані з початком певних правових процедур, тобто виникнення, зміни або припинення суб'єктивних прав та відповідних до них юридичних обов'язків. У широкому розумінні поняття діяльність можливо визначити через різноманітні способи освоєння світу людиною, форму активності, що характеризує здатність людини, чи пов'язаних з нею систем бути причиною змін у бутті, форму активного відношення людини до оточуючого світу з метою його перетворення. З загально психологічної точки зору, поняття діяльності завжди пов'язане з поняттям мотиву, тому окремі види діяльності розрізняються за критеріями мотивів, що їх спонукують. Діяльністю є процес, який психологічно характеризується тим, що те, на що спрямований даний процес у цілому (його предмет), завжди співпадає з тим об'єктивним, що спонукає суб'єкта до даної діяльності, її мотивом.

Діяльність людини має певну внутрішню будову, її основними складовими є дії. Дія – це процес, підпорядкований мети, усвідомлюваний на свідомому рівні. Оскільки будь-яка діяльність існує не інакше, як у формі дії або послідовності дій, то дії, здійснювані в ході конкретної діяльності, спонукаємо її мотивами й спрямовані на певні цілі. Досягнення проміжних цілей приводить до досягнення кінцевої цілі здійснюваної діяльності.

В цілому діяльність працівників правоохоронних органів можливо розглядати як засновану на законодавчих і підзаконних нормативних актах систему заходів, здійснюваних переважно спеціальними засобами й методами з метою запобігання й розкриття злочинів і розшуку злочинців, що приховуються, яка спрямована на розслідування злочину та встановлення всіх обставин, що пов'язані з подією протиправного діяння з метою вирішення питання про достатність підстав для направлення підозрюваного до суду або припинення кримінального провадження.

Використання практики проведення негласних (розшукових) слідчих дій провідних європейських країн в правоохоронній діяльності України

Глушко А.П. старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін ННІПП НАВС

Вивчення практики діяльності правоохоронних органів та кримінально-процесуального законодавства країн Західної Європи (Великобританії, Франції, Бельгії, Нідерландів, Італії та ін.) свідчить, що в цих країнах ще на початку 90-х років минулого століття почали застосовуватися нові спеціальні дії, які уможливають отримувати інформацію про злочин та використовувати її як доказ під час розгляду кримінальної справи в суді. Так, Закон Італійської Республіки « Про внесення термінових змін в Кримінально-процесуальний кодекс і заходах по боротьбі з мафіозною

злочинністю « дозволяє правоохоронним органам вживати різноманітних заходів для отримання інформації про злочинну діяльність із застосування технічних засобів контролю і фіксації інформації та використовувати результати в кримінально-процесуальному доказуванні. Такі дії за своїм змістом схожі з передбаченими Законом України « Про оперативно-розшукову діяльність » та Кримінально – процесуального кодексу, а відрізняються вони тим, що проводяться за рішенням слідчого, прокурора, слідчого судді з метою отримання інформації про злочин і використання її в процесі доказування. Введення такого порядку отримання доказів фактично ототожнює негласні слідчі дії та оперативно-розшукові дії щодо отримання доказів, якщо вони проводяться в спеціальному порядку, що визначає контроль за такою діяльністю, забезпечення дотримання прав і свобод особи та умов їх використання. Застосування широко коло технічних засобів підвищує ефективність боротьби зі злочинністю.

Практика боротьби зі злочинністю закордонних країни доводить ефективність таких дій. Так, третина всіх доказів, які використовує суд Франції для викриття вини особи у вчиненні злочину, здобута саме за допомогою дій, проведених в зазначеному порядку.

Контроль за проведенням таких заходів у наведених закордонних країнах носить достатньо жорсткий міжвідомчий характер, а отримані в результаті їх проведення матеріали використовуються у процесі доказування; прослуховування та візуальне спостереження за допомогою технічних засобів прирівнюються до обшуку, а фіксація такої інформації – до вилучення доказів. Така нормативна регламентація закріплюється законодавчим порядком проведення.

На наш погляд, використання такого досвіду в практиці правоохоронної діяльності нашої держави призведе до бажаних результатів.

Разом з наявним закордонним позитивним досвідом застосування негласних слідчих (розшукових) дій у процесі розкриття злочинів та використання оперативної інформації в процесі розкриття злочинів, для нашої країни застосування такої інформації є однією з його проблем правоохоронної діяльності. Інформація, яку здобуто негласним шляхом в тому числі отриману із застосуванням оперативно-технічних засобів має важливе значення для розкриття злочину, але при цьому виникає коло проблем: по-перше, можливість використання такої інформації в якості доказів в розслідуванні кримінального провадження тобто її легалізація, по-друге, застосування негласних слідчих (розшукових) дій для здобуття інформації в деяких випадках є прямим втручання у сферу особистого життя людини та обмежує її конституційні права й свободи. Тому, для проведення ефективних заходів боротьби зі злочинністю правоохоронні органи повинні мати можливість здійснювати систематичний збір та аналіз інформації з усіх відповідних джерел, щоб використовувати оперативні дані як доказ у кримінальному провадженні.

Одним із пріоритетних завдання для сучасного етапу розвитку нашої держави є забезпечення правоохоронним органам ефективною можливістю протидіяти злочинності. Позитивні тенденції у боротьбі зі злочинністю, що спостерігаються в останні роки слід закріплювати та здійснювати заходи для подальшого поширення цього процесу. Завдяки цьому, законодавець прийняв новий Кримінально-процесуальний кодекс, який передбачає більш широкі

можливості виявлення злочинів та осіб, які їх вчинили, а також нові інститути і заходи, що можуть застосовуватися у кримінальному провадженні. Однією з таких новел, є введення систему кримінального провадження негласних слідчих (розшукових) дій як кримінально-процесуального доказування. Негласні слідчі дії надають можливість своєчасно і повно отримувати інформацію про злочин та використовувати її в розслідуванні.

Проведення негласних слідчих (розшукових) дій, хоча вони значною мірою вторгаються в сферу прав і свобод особи, в окремих випадках обмежують їх, але є ефективним засобом розслідування злочинів. Негласні слідчі дії надають можливість своєчасно і повно отримувати інформацію про злочин та використовувати її в розслідуванні, але положення чинного Кримінально-процесуального кодексу щодо визначеного порядку проведення негласних слідчих дій потребують доопрацювання, оскільки в окремих випадках порушують права і свободи учасника кримінального провадження і не створюють відповідних механізмів їх реалізації.

Разом із проблемою підвищення ефективності боротьби із злочинністю постає питання про створення громадянам надійних гарантій забезпечення прав і свобод у відповідності до впровадження нових методів і засобів боротьби зі злочинністю, а саме додержання законності під час проведення негласних слідчих дій. Необхідність їх врахування обумовлюється тим, що саме права і свободи людини є важливим ціннісним орієнтиром суспільного розвитку та об'єктивно необхідними для стабільності громадянського суспільства, забезпечення гармонійної взаємодії індивіда, суспільства та держави. Їх забезпечення та реалізація ґрунтується не лише на відповідних юридичних механізмах, а й на економічних, політичних, культурних та інших умовах, які повинна створювати держава.

Особливості суперечностей в оперативному спілкуванні та шляхи їх подолання

Гусєва К.А., старший викладач кафедри адміністративної діяльності НАВС, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

Окрему проблему в оперативно-тактичному аспекті ОРД становлять суперечності оперативного спілкування, особливо коли має місце примусова основа. Не секрет, що об'єкти ОРД нерідко залучаються до взаємодії, не бажаючи цього, а інколи й під загрозою застосування до них певних санкцій, що не може не призводити до психологічного протидорства. Особливого значення це набуває в спілкуванні оперативників із негласними працівниками чи з відповідними кандидатурами, які погодилися на співпрацю без дійсного прагнення цього (а через їх, скажімо, глибоку кримінальну «зараженість», страх помсти з боку кримінальних зв'язків) і не впевнені у забезпеченні конфіденційності такого співробітництва тощо.

Для подолання таких ситуацій треба вміло використовувати первісні підстави залучення осіб до негласного співробітництва: матеріальне стимулювання, звільнення від кримінальної відповідальності та покарання за вчинені злочини, допомогу у вирішенні життєвих чи побутових проблем і т. ін. Надалі ж конфліктне протистояння слід долати шляхом формування стосунків із негласним працівником на засадах довіри.